

Sådan kan klimaoptimal skovrejsning fremmes

Baseret på foredrag af Michael Sheedy Gehlert, Skovdyrkerne Vestjylland

Samfundet kan få en langt større kulstofbinding ved skovrejsning ved at justere tilskudsreglerne.

Fjern unødvendige krav til hvor der kan plantes skov og hvordan skoven skal udformes. Giv garanti for at skovrejsning skattemæssigt betragtes som erhverv. Udbetal tilskud hurtigere.

Sænk tilskuddet til løvtræ og sænk kravet til plantetal. Så vil der sandsynligvis blive plantet mere nåletræ, og klimavirkningen kan blive firedoblet.

Politikerne har for mange år siden fremsat en vision for skovbruget – faktisk en meget smuk vision: ”Danmark skal fordoble sit skovareal over en trægeneration” (Folketinget 1989).

Den blev fulgt op sidste år: ”Det langsigtede mål er, at skovlandskaber dækker 20-25 pct. af Danmarks areal inden udgangen af det 21. århundrede” (Danmarks Nationale Skovprogram 2018).

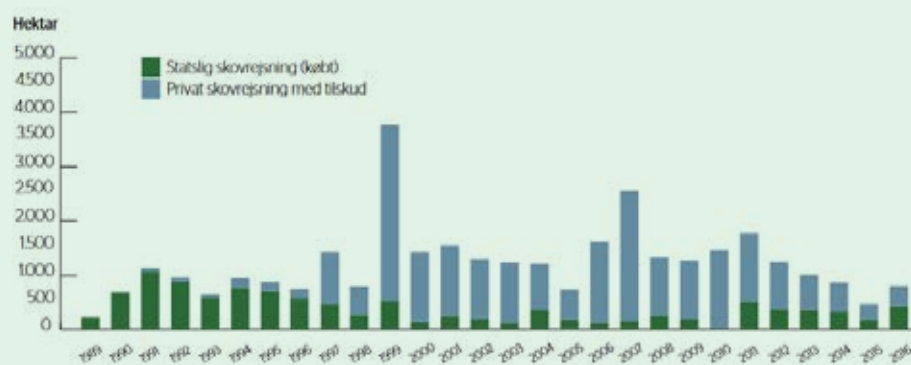
God ide med skovrejsning

Så spørgsmålet er, hvorfor er skovrejsning en god ide?

Skoven tilbyder en miljøvenlig og multifunktionel udnyttelse af (især) marginal landbrugsjord. Skovrejsning bidrager til at tilbageholde kvælstof.

Figur 1. Et af motiverne for skovrejsning er de bløde værdier, herunder mulighed for jagt.

Figur 2. I de sidste tredivede år er der tilplantet omkring 1.300 ha om året, hvor visionen for skovrejsning indebærer 4.500 ha om året. (Grøn statslig skovrejsning, blå: privat)

Dermed forbedres vandmiljøet ved reduktion af nitrat til kvælstof der udledes til søer, fjorde og indre farvande. Rent drikkevand sikres også

for det regnvand der siver ned i skovjorden.

Skoven giver landskabskvalitet, rekreation og friluftsliv – herunder jagt.

Figur 3. En typisk løvtræ skovrejsning med eg, lærk og omorika hvor eg er den blivende træart. Kulstofbinding 6 tons CO₂ pr. ha pr. år. Diameteren på løvtræerne er 3 cm).

Skoven sætter rammerne for en rigere natur. Både i kraft af den natur, der med tiden kan udvikle sig i de nye skove og i kraft af den aflastning, som de nye skove kan give 'gammelskovene' og den biodiversitet, de rummer.

Skoven giver en betydelig træproduktion. Danmark er stor nettoimportør af træ til industri og energi.

Skoven har en veldokumenteret klimaeffekt. Det skyldes skovens evne til at optage CO₂ og lagre kulstof samt træets fantastiske materialeegenskaber, der kan substituere fx stål, beton, plastik og fossile brændsler.

Visionen om at forøge skovarealet er tydelig, men hvordan går det i praksis? Visionen svarer til en årlig tilplantning på 4.500 ha pr. år.

Den realiserede private skovrejsning med tilskud udgør i perioden 1989-2019 28.000 ha og den statslige skovrejsning 11.000 ha – det svarer til ca. 1.300 ha pr. år.

Dertil kommer privat skovrejsning uden tilskud – den ser vi ikke meget af længere – samt tilplantning med pil, poppel, juletræer og naturlig tilgroning, som også medtages i skovstatistikken – ca. 1.800 ha pr. år.

Der plantes altså for tiden omkring 3.000 ha pr. år. Den private skovrejsning skal stige betydeligt for

at nå målet. Der er interesse for at plante mindst 2.500 ha pr. år

Anekdote med morale – fra Irland

Irland har samme triste skovhistorie som Danmark. Overudnyttelse gennem århundreder reducerede skovarealet til 1% af landarealet.

Siden 1991 har man haft attraktive skovrejsningsordninger:

- Høje etableringstilskud (op til 46.000 kr pr. ha)
- Høje udtagningstilskud (op til 4.500 kr pr. ha pr. år)
- Fuldt fradrag for tilplantning
- Skattefrihed for hugstindtægter (!)

Men saftige tilskud er ikke altid lykken og giver ikke nødvendigvis i sig selv de bedste resultater. I Irland så man fx i en periode, at der blev lavet hovedløs skovrejsning uden ægte lodsejer-engagement. Det skete fordi alle blot jagtede det maksimale tilskud frem for at gennemtænke, hvilken skov ejeren ønsker at etablere og udvikle ...

Lodsejer i centrum

Hvis man virkelig vil fremme vellykket skovrejsning skal man tage udgangspunkt i, hvad den enkelte lodsejer lægger vægt på. De enkelte ejeres formål med skovrejsning kan

være meget forskelligartede, men kredser ofte om dels bløde værdier som ejerglæde (rekreation, det at arbejde med skov, landskab, jagt), dels langsigtet ejendomsudvikling og værdistigning.

Katalysatorer for skovrejsningen er anlægstilskud, løbende arealtil-

Figur 4. En typisk nåletræ skovrejsning med grandis, rødgran og lærk hvor grandis og rødgran er de blivende træarter. Kulstofbinding 17 tons CO₂ pr. ha pr år. Diameteren er i snit 6,5 cm, lærk som vist 11 cm.

skud, handlefrihed til at følge egne mål samt gode og stabile rammebetingelser.

Men der er også benspænd for skovrejsningen: Bureaukrati (bøvl og unødvendige skranke), dårlige rammebetingelser og uforudsigelighed.

Der er både unødvendige begrænsninger i hvor man må plante (negativ skovrejsning, afstandskrav) og unødvendige detailkrav til skovens udformning (begrænsninger i valg af træarter, krav om indblanding, kulturteknik).

Der er en håbløs rytme i sagsbehandlingen ... der kommer nye vejledninger i sidste øjeblik, og IT systemer virker ikke. Udbetalinger af tilskud er kritisabelt langsomme – det kan tage mere end 1 år – og det påvirker likviditeten, for det kan være ret store beløb der er brugt på plantningen.

Katalysatorer for skovrejsning er i øjeblikket især anlægstilskud og løbende arealtilskud, mens økonomi har moderat betydning. I negativ retning trækker manglende handlefrihed til at følge egne mål samt gode og stabile rammebetingelser.

Hvis vi planter 100.000 ha ny skov de næste 20 år, bliver hovedproduktionen til træflis ... først efter 20-30 år begynder produktionen af gavntre. Lad nu være med at lukke ned for en begavet anvendelse af

bæredygtig biomasse i vores energisystem.

Skat – skovrejsning er erhverv

Skovejeren udsættes også for benspænd i form af manglende rammebetingelser. Langt den vigtigste er at SKAT mangler forståelse for at der kan gå mange år før der kommer indtægter.

Skat forstår ikke – eller vil ikke forstå – skovrejsningens langsigtede karakter. Når hele skoven anlægges i løbet af en kort årrække (1-5 år) vil der være en lang tomgangsperiode, før der kommer nettoindtægter af betydning.

I velgroet nåletræ – sitkagran bonitet II – falder 87% af indtægterne i hele omdriften efter alder 40 år (!). I eg bonitet II falder 78% af indtægterne efter 100 år ... vi skal lige i gang!

Skats manglende grundforståelse resulterer i vilkårlige afgørelser om, at skovrejsningen er 'hobbydrift', selv om der på sigt bliver overskud. Det slår sagesløse lodsejere helt hjem i ludo, for så kan udgifterne ikke fratrækkes i den skattepligtige indkomst, mens de senere indtægter nok skal blive beskattet.

Forringede vilkår – eller usikkerhed herom – i forbindelse med stigende ejendomsvurdering, jordskat og

generationsskifter er vigtige parametre for beslutningen om at binde jorden ved skovrejsning ... det nytter ikke noget at give incitamenter til noget, som ikke er langsigtet attraktivt!

Løsningen

Hvad skal man så gøre:

Både samfund og lodsejere kan få mere skovrejsning og meget mere klimaeffekt for de samme penge. De gode nyheder er at virkemidlerne er ret simple, de er omkostningsneutrale – og opskriften kommer lige om lidt.

Jeg vil illustrere budskabet ved to skovbilleder – først figur 3 med løvtræ. Det er en vellykket skovrejsning med eg, lærk, omorika – anlagt forår 2012. Billedet er fra oktober 2019 – efter 8 vækstsæsoner.

Højde (løvtræ) ~ 2,8 m – diameter (DBH) ~ 3 cm. Kulstofbinding (løvtræ) ~ 3 tons CO₂ ækvivalenter pr. ha pr. år, og kulstofbinding (i alt) ~ 6 tons CO₂ ækvivalenter pr. ha pr. år

Herefter følger figur 4, et skovbillede med nåletræ. Det er også en vellykket skovrejsning, med grandis, rødgran og lærk – anlagt forår 2012. Billede oktober 2019 – efter 8 vækstsæsoner.

Højde (nål) ~ 4,2 m – diameter (DBH) ~ 6,5 cm (lærk 11 cm). Kulstofbinding (i alt) ~ 17 tons CO₂ ækvivalenter pr. ha pr. år ... altså en 3-4-dobling af klimavirkningen på samme lokalitet.

Hvis samfundet ønsker størst mulig kulstofbinding får man altså langt mere ud af at fremme dyrkning af nåletræ.

Erkendelse - den her bliver lidt svær

Danske lodsejere er ikke klogere – eller agerer i hvert fald ikke anderledes – end de irske. På den korte bane jagter man det højeste tilskud, og så bliver man (måske) klogere bagefter (!)

Tilskuddet til løvtræ har gennemgående været 1½-2 gange højere end tilskuddet til nål (hvis nåletræ overhovedet har været en mulighed i tilskudsordningen). Lige nu er det dobbelt så højt.

Efter de tilgængelige statistikker har omkring 96% af den private skovrejsning med tilskud resulteret i plantning af løvtræ i bevoksning og skovbryn, mens kun 4% er anvendt til nåletræ.

Ved køkkenbordet

En beregning – ved køkkenbordet – viser at der i 2020 er afsat 70 mio. kr til skovrejsning. Lad os sætte 10% af til administration. Hvis der i øvrigt er fuld søgning efter de nugældende regler, med en uændret løv /

Figur 5. Et af midlerne til at fremme skovrejsningen er at give mulighed for at fradrage anlægsomkostningen i anlægsåret. Et andet vigtigt middel er at sørge for at der er et marked for skovflisen der kommer i de første tyndinger. Billedet viser en skovrejsning hvor hjælpetræerne er opstammet efter tre sæsoner for ikke at skade de blivende træer.

nål fordeling, så er resultatet at der sker en tilplantning af 1.800 ha ny skov. Det giver et årligt kulstofoptag de næste 20 år på ca. 7.000 tons CO₂ ækvivalenter pr. år.

I stedet kan man tage udgangspunkt i samme budgetramme, men lave ganske få tilpasninger i ordningen.

Jeg foreslår at man afmonterer de mange unødvendige krav der blot medfører lige så unødvendige kontrolprocedurer. Man reducerer tilskuddet til løvtræ fra 32.000 kr pr. ha til 24.000 kr pr. ha. Samtidig sænkes kravet til plantetal i løvtræ fra 4.000 stk pr. ha til 3.200 pr. ha (det er fuldt forsvarligt, og lodsejer sparer ca. 4.000 kr pr. ha).

I så fald er et meget sandsynligt udfald, at der plantes mere nål. Eftersom der er et lavere arealtilskud (16.000 kr pr. ha), så vil pengene strække længere, og resultatet er mere klimaeffektivt (som vist ovenfor).

Bliver løv / nål fordelingen i dette scenarie 35 / 65 bliver der i stedet tilplantet 2.900 ha ny skov med et årligt kulstofoptag de næste 20 år på ca. 27.000 tons CO₂ ækvivalenter pr. år. Altså næsten en 4-dobling af klimavirkningen for de samme penge (!)

Mere og bedre skovrejsning

Hvis jeg skal konkludere, så er opskriften på mere og bedre skovrejsning:

- Udnyt EU's nye landbrugspolitik maksimalt, Der er lagt op til mere fleksibilitet i den nationale implementering. Brug det – og tænk skovrejsning ind fra starten.
- Forenkling – gør ordningen til privat skovrejsning mere fleksibel og hav tillid til, at skovejeren også gerne vil have en god skov.
- Juster tilskud og krav til plantetal – balancér til fordel for nåletræ, fx som vi lige har set.
- Afsæt en passende ramme – fx 40-50 mio. kr om året – og hold vilkårene stabile!
- Giv lodsejeren garanti for, at den primære drift af den nye skovrejsning skattemæssigt vil blive behandlet som erhverv.
- Giv mulighed for fuldt skattemæssigt fradrag for anlægsomkostningen i anlægsåret. Det har stor betydning for lodsejers likviditet. Det betyder ikke noget for staten, for der tabes ikke skatteprovenu. Omkostningerne vil alligevel blive fratrukket, men nu sker det samme år som pengene er brugt.
- Sørg for ordentlige rammebetingelser for skovbrug som erhverv.
- Sørg for at der er et marked for den biomasse (skovflis) som bliver hovedproduktet fra de nye skovrejsningsarealer i de næste årtier!